

Povrede privatnosti u medijima

– ANALIZA SUDSKE PRAKSE –

Autori analize:

Nina Nicović, Damjan Mileusnić

Lektura i korektura:

Lena Nedeljković

Saradnica na istraživanju:

Jasna Stojanović

Dizajn i prelom:

Miloš Sindelić

Recenzentkinja:

Jelena Jorgačević

Izdavač:

Partneri Srbija

Urednica:

Ana Toskić Cvetinović

Za izdavača:

Ana Toskić Cvetinović

Beograd, januar 2024.

Publikacija je izrađena u okviru projekta Cena privatnosti koji partnerski sprovode BIRN Srbija, Partneri Srbija i SHARE Fondacija, uz finansijsku podršku Ministarstva spoljnih poslova Kraljevine Holandije u okviru MATRA programa. Stavovi izraženi u ovoj analizi su odgovornost BIRN Srbija, Partneri Srbija i SHARE Fondacije i ne odražavaju nužno stavove donatora.

Kingdom of the Netherlands

Sadržaj

Uvod	4
Statistička analiza presuda Višeg suda i Apelacionog suda u Beogradu u vezi predmeta koji se tiču povrede prava na zaštitu ličnih podataka	6
Kvalitativna analiza odabranih presuda	8
Povreda prava ličnosti.....	9
Javna ličnost i javni funkcioner.....	9
Objavljivanje presuda.....	9
Analiza pravnosnažnih odluka.....	10
Razlike u odlučivanju/sudskoj praksi.....	12
Evropska konvencija za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda.....	12
Predstavljanje pojedinačnih presuda	13
Neovlašćeno objavljivanje fotografija.....	13
Pravo na privatnost državnog službenika.....	14
Upadljivi, uvredljivi i senzacionalistički naslovi.....	15
Kršenje pretpostavke nevinosti.....	15
Objavljivanje zdravstvene dijagnoze.....	16
Objavljena fotografija iz lične karte.....	16
Kad pretegne interes javnosti.....	17
Zaključna razmatranja i preporuke	19

Uvod

Mada u Srbiji postoji relativno razvijen pravni okvir vezan za zaštitu prava na privatnost – što uključuje i propise koji uređuju odgovornost za povrede prava kroz medijsko izveštavanje – praksa pokazuje da prava građana često nisu odgovarajuće zaštićena. Sudska praksa u ovoj oblasti je oskudna i njen obim nije u skladu sa brojem registrovanih povreda.¹

Na primer, u 2022. godini je registrovano preko 7.5 miliona incidenata povrede bezbednosti podataka (Izveštaj Nacionalnog CERT-a Republike Srbije). Iako svi oni ne podrazumevaju povredu podataka o ličnosti, upadljiv je podatak da je u toku iste godine Poverenik za informacije od javnog značaja i zaštitu podataka o ličnosti primio samo 181 pritužbu građana. Drugim rečima – veliki broj incidenata ne biva istražen. Slična praksa se dešava i u oblasti krivičnog dela neovlašćenog prikupljanja podataka – od jula 2021. do decembra 2022. godine doneto je samo četiri osuđujuće presude za ovo krivično delo.

Tako je i sa povredama prava na privatnost u medijima koje se dešavaju gotovo na dnevnom nivou, a samo manji broj slučajeva dobije sudski epilog.

Naime, u dnevnoj štampi se mogu pronaći lični podaci, informacije iz privatnog života, fotografije, pa čak i medicinski nalazi žrtava različitih krivičnih dela, estradnih ličnosti, političkih neistomišljenika itd.² Onlajn mediji, kao i mediji tabloidne uređivačke orijentacije posebno agresivno zadiru u privatnost građana, najčešće u vestima o nasilju i nesrećama, pa se tako 2/3 slučajeva obuhvaćenih monitoringom medija odnosi na žrtve.

Na taj način oni postaju, zajedno sa svojim neposrednim okruženjem, porodicom, prijateljima i saradnicima, meta novinara koji ih šikaniraju, reviktimizuju i izlažu pritiscima.

Za većinu tabloidnih medija kršenje prava na privatnost predstavlja model rada kojim privlače čitaoce i povećavaju svoje prihode. Takođe, mediji bliski vlasti su korisno sredstvo za diskreditovanje političkih oponenta.³ **Ova dva razloga nalaze se u pozadini najvećeg broja kršenja privatnosti, što ukazuje da nije u pitanju nepoznavanje novinarskih standarda, ili greška, već svesna uređivačka namera.**

Dramatičan primer u prilog tezi da je kršenje privatnosti sistemski problem, u kom učestvuju i mediji i institucije, predstavlja reakcija državnih zvaničnika nakon majskih tragedija: posle masovnog ubistva u Osnovnoj školi „Vladislav Ribnikar“, predsednik Srbije Aleksandar Vučić i načelnik Policijske uprave Grada Beograda Veselin Milić su objavili niz podataka o deci – spisak dece koja su se nalazila na tzv. “listi za odstrel”, medicinske

¹ Za više informacija možete pogledati analizu [Privatnost i zaštita podataka o ličnosti u Srbiji Reforma i primena pravnog okvira u odabranim sektorskim oblastima \(2021.-2022.\)](#)

² Tokom monitoringa sprovedenog od strane Partnera Srbija, praćenjem 12 medija tokom 14 ciklično odabranih dana u periodu april-jul 2021, identifikovano je 322 teksta i priloga u kojima se bez javnog interesa razotkriva identitet građana i iznose podaci o njihovom privatnom životu. U tih 322 tekstova i priloga pravo na privatnost je prekršeno 625 puta. Za više informacija, pogledajte publikaciju [Monitoring kršenja prava na privatnost u medijima – Partneri Srbija](#)

³ <https://birnsrbija.rs/algorithmi-mreze-i-odrzivost-medija-igra-velikih-brojki/>; <https://www.cenzolovka.rs/etika/alo-pocinio-krivicno-delo-neovlascenim-objavljivanjem-fotografije-ristica/>

podatke počinioca, podatke o primanjima i finansijskim prilikama roditelja počinioca i druge poverljive informacije iz aktivne istrage.⁴ Nijedan od ovih podataka nije smeo da izađe u javnost. Nakon toga, veliki broj medija nastavio je da iz sata u sat objavljuje nove informacije, neprekidno kršeći kako Kodeks novinara Srbije, tako i Zakon o zaštiti podataka o ličnosti, Zakonik o krivičnom postupku i Zakon o javnom informisanju.

Zbog svega navedenog, Partneri Srbija i BIRN sproveli su istraživanje o tome kako se pred sudovima procesuiraju slučajevi povreda privatnosti u medijima.

U okviru istraživanja, prikupljene su presude u medijskim predmetima koje se odnose na povrede privatnosti u medijima i sprovedena je njihova statistička i kvalitativna analiza. Takođe, predstavljeno je više konkretnih slučajeva, a navedene su i preporuke upućene predstavnicima sudske vlasti, kao i medijima.

S obzirom na registrovan broj povreda bezbednosti podataka, ali i očigledan broj povreda prava na privatnost u medijima, broj presuda koje se na to odnose je upadljivo nizak. Broj od samo 81 presude može govoriti o tome da je povreda prava na privatnost u medijima u našem društvu postala deo horizonta normalnosti, ali i da je sam postupak demotivajući, pogotovo za traumatizovane i marginalizovane građane, koji su najčešće žrtve i najčešće ne odlučuju da potraže sudsku zaštitu.

Neki od zaključaka ove analize jasno ukazuju na razloge za kulturu nekažnjivosti koja je stvorena:

- Trajanje postupka je predug – prosečno oko tri godine za prvostepeni postupak, odnosno šest godina za presude gde je vođen i drugostepeni postupak.
- Dosuđivani iznosi naknade nematerijalne štete kretali su se od 40.000,00 dinara do 200.000,00 dinara. Najčešće dosuđivan iznos jeste 50.000,00 dinara. Imajući u vidu ozbiljnost ovakvih povreda, kao i posledice koje mogu nastupiti po tužioce objavljivanjem njihovih ličnih informacija, ovi rasponi nisu odgovarajući i ne predstavljaju pravičnu nadoknadu za oštećene.
- U većini slučajeva mediji nisu objavili uvod i izreku presude, što uzevši u obzir i niske nadoknade, nema odvratajući efekat na tužene – da ne krše Zakon o zaštiti podataka o ličnosti i Zakonik o krivičnom postupku, kao i Kodeks novinara Srbije – već na žrtve.

Nadamo se da će pomenuta analiza poslužiti predstavnicima sudske vlasti kako bi se sudska praksa u pogledu povrede prava na privatnost unapredila i uspostavila jasnije kriterijume. Takođe, nadamo se da će analiza pomoći medijima da odgovornije izveštavaju, što isključuje senzacionalističke naslove, zloupotrebu informacija iz privatnog života građana, objavljivanje neproverenih informacija koje cure iz istraga, jer ove pojave ne samo što krše zakonom garantovano pravo na privatnost, već i dodatno erodiraju već poljuljano poverenje u medije i novinarsku profesiju.⁵

⁴ Pucnjava u Ribnikaru: Kako su Aleksandar Vučić i Veselin Milić prekršili zakone iznošenjem podataka o deci: izveštaj BIRN-a kako su mediji pratili Ribnikar

⁵ <https://safejournalists.net/wp-content/uploads/2021/04/informisanje-u-digitalnom-okruzenju-2020-5-compressed-compressed-1.pdf>

Statistička analiza presuda Višeg suda i Apelacionog suda u Beogradu u vezi predmeta koji se tiču povrede prava na zaštitu ličnih podataka

U okviru istraživanja, prikupljene su ukupno 81 presude u medijskim predmetima koji se odnose na povrede privatnosti u medijima (vidi tabelu broj 1).⁶

Informacije su prikupljene slanjem zahteva za pristup informacijama od javnog značaja svim višim i apelacionim sudovima na teritoriji Republike Srbije. Prikupljene presude su dobijene od Višeg suda u Beogradu.⁷ Zahtevima za pristup informacijama od javnog značaja želeli smo da pribavimo sledeće informacije: koliko sudskih postupaka se trenutno vodi pred sudom povodom povrede prava na privatni život i lični zapis, koliko ovakvih postupaka je pravosnažno okončano pred sudom u 2022. godini (od 1. januara do 31. decembra), kao i koliko postupaka se trenutno vodi ili je pravosnažno okončano pred sudom povodom sudske zaštite prava lica predviđene članom 84 Zakona o zaštiti podataka o ličnosti i članom 80 Zakona o javnom informisanju i medijima (za 2022. godinu).

Predmet statističke analize usmeren je na prikaz broja predmeta, prosečno trajanje postupka, vrste zahteva tužilaca i iznos dosuđene naknade. S obzirom na nepotpunost podataka, prosečno trajanje je izračunato za 29 sporova (Bitno je istaći da Partneri Srbija nemaju potpune podatke s obzirom da za 52 postupka nije naveden datum podnošenja tužbe, a trajanje postupka se ne može utvrditi samo na osnovu dostavljenih presuda, tako da je prosečno trajanje izračunato za 29 sporova). Nije poznat datum pokretanja drugostepenog postupka, tako da je moguće reći samo celokupno trajanje postupka, bez utvrđivanja pojedinosti trajanja drugostepenog postupka.

Prosečno trajanje sporova bilo je oko tri godine. Relevantno je istaći da za presude povodom kojih je vođen drugostepeni postupak i za koje smo imali uvid u presude, trajanje postupka je bilo duže, čak i do 6 godina. (Tabela 2)

Kada govorimo o tužbenim zahtevima, svi oni su bili kondemnatornog karaktera, odnosno sa zahtevom da sud tuženom naloži određeno ponašanje i dosudi naknadu nematerijalne štete.

⁶ Uzorak statističke analize čini pomenuta 81 presuda, među kojima je 19 drugostepenih presuda (kojima je u određenoj meri pobijana ili preinačena prvobitna presuda), i jedna presuda koja predstavlja ispravku prethodno donete presude. U pet sporova je odbijen tužbeni zahtev i to tako što su u dva slučaja drugostepenim presudama preinačene prvostepene. Relevantno je istaći da je među dostavljenim presudama, jedna prvostepena presuda (presuda Višeg suda u Beogradu P3.br.207/16) ukinuta drugostepenom i tužbeni zahtev ukinut (presuda Apelacionog suda u Beogradu GŽ3.br.29/22).

⁷ Prema Zakonu o sedištim i područjima sudova i javnih sudova, taj sud je dužan da postupa i "u prvom stepenu odlučuje o zabrani rasturanja štampe i širenja informacija u sredstvima javnog informisanja i da sudi u sporovima o objavljivanju ispravke informacije i odgovora na informaciju, zbog povrede zabrane govora mržnje, zaštite prava na privatni život, odnosno prava na lični zapis, propuštanja objavljivanja informacije i naknadi štete u vezi sa objavljivanjem informacije za teritoriju Republike Srbije." Zakon o sedištim i područjima sudova i javnih tužilaštava ("Sl. glasnik RS", br. 101/2013) – Član 4, stav 2

Zahtevi tužilaca bili su i da sud obaveže tuženog ili tužene na isplatu određenog iznosa na ime naknade nematerijalne štete i to zbog:

- povrede časti i ugleda
- povrede prava na privatnost
- povrede prava na dostojanstvo
- neovlašćenog objavljivanja fotografija
- pretrpljenog straha.

Tužioci su zahtevali i obavezivanje tuženog da objavi presude u celosti, ili samo uvod i izreku presude, trajno ukloni naslov ili tekst, objavi ispravku neistinitih informacija ili odgovor tužioca na neke navode, kao i određivanje zabrane ponovnog objavljivanja informacije.

- Bilo je pet tužbenih zahteva koji su sadržali utvrđivanje povrede prava na dostojanstvenost i privatnost ili pretpostavke nevinosti.
- Među podnetim tužbenim zahtevima, 29 se odnosilo na zahtev da sud utvrdi povredu prava na privatnost i dosudi naknadu nematerijalne štete. Među njima, 18 je onih tužbenih zahteva koji su ujedno sadržali i zahtev da sud utvrdi povredu časti i ugleda (od toga je deset tužbenih zahteva sadržalo da se povrede utvrde pojedinačno i dosudi pojedinačna naknada).
- Obaveza naknade nematerijalne štete zbog povrede časti i ugleda bila je prisutna u 46 tužbenih zahteva.
- U jednom predmetu je tražena naknada nematerijalne štete zbog neovlašćenog objavljivanja fotografije tužioca. (Tabela 3)⁸

Dosuđivani iznosi naknade nematerijalne štete kretali su se od 40.000,00 dinara do 200.000,00 dinara.⁹ Najčešće dosuđivan iznos jeste 50.000,00 dinara, i to u devet slučajeva. Među analiziranim slučajevima, bilo je i situacija gde se zajedno za povredu prava na privatnost, dodeljivao jedan iznos za povredu časti i ugleda i on se kretao od 50.000,00 do 100.000,00 dinara. U jednom predmetu je zahtev usvojen drugostepenom presudom.¹⁰

Imajući u vidu ozbiljnost ovakvih povreda, kao i posledice koje mogu nastupiti po tužioce objavljivanjem njihovih ličnih informacija, više je nego upitno da li su ovi rasponi odgovarajući. Predstavljaju li pravičnu nadoknadu po oštećene? Imaju li odvratajući efekat na tužene? Odgovor je, po svemu sudeći, odričan.

Konačno, važno je i istaći da je u 14 predmeta dosuđen iznos dosta manji od traženog, te je u nekim predmetima tužbenim zahtevom opredeljen iznos naknade nematerijalne štete od 400.000,00 dinara, a sud je odredio obavezu plaćanja iznosa od 50.000,00 dinara.¹¹

⁸ Presuda Višeg suda u Beogradu P3.br.358/20

⁹ Statistička analiza raspona dosuđenih iznosa naknade štete odrađena je za dosuđene naknade štete samo u odnosu na povredu prava na privatnost.

¹⁰ Presuda Apelacionog suda u Beogradu GŽ3.br.147/22

¹¹ Presuda Višeg suda u Beogradu P3.br.59/18

Kvalitativna analiza odabranih presuda

Od 81 presude, ukupno 35 (29 prvostepenih i 6 drugostepenih kojima se bitnije menja prvostepena presuda) odnosilo se na povrede privatnosti kao i prava ličnosti (koje su neretko u sudskoj praksi povezane), pa su stoga u kvalitativnom smislu analizirani ti predmeti koji su dobili svoj epilog u drugostepenom postupku i iz kojih se zbog toga sa sigurnošću mogao notirati trend sudskih odluka. Presude na koje smo se fokusirali dakle odnosile su se na povredu prava na privatnost, ali su u pojedinim slučajevima sadržale i druge povrede prava ličnosti. Sud je povrede privatnosti i prava ličnosti u pravnosnažnim presudama protiv tuženih odgovornih urednika medija u kojima se predmetna povreda prava desila (tj. u kojem je informacija odnosno zapis objavljen) cenio sa aspekta sledećih zakona: Zakona o parničnom postupku, Zakona o obligacionim odnosima, Zakona o javnom informisanju i medijima i Evropskoj konvenciji za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda. **U tom kontekstu, povreda prava na privatnost se u pravnosnažnim presudama ticala neovlašćeno objavljenih fotografija kojima se zadiralo u privatni život tužioca, kao i objavljivanja privatnih informacija poput onih vezanih za zdravstveno stanje tužioca tj. članova njihovih porodica.**¹²

Kada je reč o objavljivanju fotografija, sud je usvajao tužbene zahteve koji su se ticali objavljivanja fotografija koje su dolazile iz izvora koji je privatniji ili kada je očigledno zadirao u sferu privatnog života tužioca/tužilje čak i kada je u pitanju javna ličnost.¹³ Odbijao je one tužbene zahteve, te smatrao da nije bilo povrede prava na privatnost, kada se radilo o fotografijama nastalim na javnom mestu (skupu) i to osobe koja je već postala predmet interesovanja javnosti i koja je, u pogledu tog konkretnog slučaja, saradivala sa medijima.¹⁴

Sud je u svakom konkretnom slučaju odmeravao kriterijume - da li je interes javnosti da zna prevagnuo nad onim koji se tiče prava privatnosti. Ovo je bilo posebno cenjeno u slučajevima koji su uključivali državne/javne funkcionere i javne ličnosti; razmatrano je u kojoj meri javnost ima prava da se upozna sa segmentima njihovog profesionalnog i privatnog života.

U većini slučajeva sud je zaključivao da kada su u pitanju informacije koje se tiču načina vršenja neke funkcije (tj. određene profesije u sferi javnog života) interes javnosti da zna postoji. S druge strane, procenjivao je pojedinačno svaki slučaj odnosno informacije koje se tiču privatnog života lica, jer samo one koje izričito zadiru u privatni život, i koji nisu ni u kakvoj vezi sa obavljanjem funkcije/profesije - poput zdravstvenog stanja - ispunjavaju kriterijume o povredi prava na privatnost.

Iz takvog rezonovanja suda proističe da javnost ima pravo da zna, ali samo one informacije koje su u direktnoj sprezi sa događajem koji je sam po sebi već u fokusu javnosti ili je u vezi sa obavljanjem javne funkcije tj. profesije koja je u javnoj sferi. Takođe, činjenica da je neko lice došlo u fokus javnosti, bilo da je do tada nepoznato, ili

¹² GŽ3 239/20; GŽ3 147/22. Apelacioni sud u Beogradu

¹³ GŽ3 392-22 Apelacioni sud u Beogradu

¹⁴ GŽ3 333/22 Apelacioni sud u Beogradu

da se radi o javnom funkcioneru tj. javnoj ličnosti, ne lišava nikoga prava na privatnost tj. prava da određene, privatne informacije iz svog života ne podele sa javnošću.

Kada je reč o različitim elementima analize presuda, analiza je pokazala sledeće:

Povreda prava ličnosti

Povreda prava ličnosti se razmatrala sa aspekta povrede časti i ugleda. Ovde se pre svega utvrđivalo da li je objavljena informacija netačna. Sud je izjednačavao sa tim i nepotpunu informaciju kao onu koja ima takvo svojstvo da povredi ova prava. Ako su bilo koja od ova dva osnovna kriterijuma bila ispunjena, tužbeni zahtev bi bio usvojen.

Sud je odbijao tužbeni zahtev ako bi se utvrdilo da su te informacije tačne, kao i da je povod za iste bio događaj koji je privukao pažnju javnosti jer je sam tužilac javno optužio tužene.¹⁵

Dodatni kriterijumi za utvrđivanje povrede časti i ugleda su bile interes javnosti da zna i standard novinarske pažnje da li su objavljene informacije istinite.

Javna ličnost i javni funkcioner

Sud je posebno cenio činjenice vezane za status tužioca/tužilje odnosno da li je u pitanju javna ličnost i javni funkcioner i stavljao ih u kontekst date situacije. Konstanta koja se mogla videti u zaključcima suda je bila dvojaka.

S jedne strane, posebno je cenio postupanje tuženog - odgovornog urednika konkretnog medija i to:

- da li se osetno zadiralo u privatni život tužioca/tužilje
- da li je postojao interes javnosti da se upozna sa konkretnim informacijama iz njihovog privatnog života
- da li su konkretne informacije iz privatnog života bile objavljene tako da se ne vređaju prava tužioca/ tužilje.

S druge strane, sud je uzimao u obzir i postupanje tužioca/tužilje:

- da li je aktivno sarađivao/la sa konkretnim medijem kada je reč o slučaju za koji se vezuje navodna povreda prava
- da li je pokazao/la određeni stepen tolerancije na medijsko izveštavanje o svom životu.

Objavljivanje presuda

Deo tužbenog zahteva koji se ticao obaveze objavljivanja presude u mediju (u kojem se sporna povreda prava desila) je bio delimično usvajan, jer je stav suda da je za predmetnu povredu prava tužioca dovoljno da se tuženom mediju naloži da objavi uvod i izreku presude, a ne celokupnu presudu.

Interesantno je da je drugostepeni sud u jednom slučaju potvrdio stav prvostepenog suda

¹⁵ Gž 239/20 Apelacioni sud u Beogradu

i u potpunosti odbio zahtev da se presuda objavi zato što tužilac nije bio uspešan u sporu u pogledu povrede prava na čast i ugled. **U ovom slučaju iz obrazloženja drugostepenog suda proizilazi da usvojeni zahtev u pogledu povrede prava na privatnost ima sasvim pravičnu satisfakciju samo u naknadi štete u određenom novčanom iznosu, ali ne i u objavljivanju, na primer, uvoda i izreke presude, tj. da isto po stavu suda nije neophodno.**¹⁶

Analiza pravnosnažnih odluka

Deo tužbenih zahteva koji je usvojio, sud je cenio u vidu sledećih kriterijuma: neistinitih informacija tj. nedopuštenosti informacija kojima se vrši povreda dostojanstva tužioca/lje - njegov/njen čast i ugled (analize spornog teksta, ocene iskaza i dokaza koje su obe strane u sporu izložile); pojedinačnih odredbi Zakona o javnom informisanju i medijima; interesa javnosti da zna; neovlašćenog objavljivanja fotografija i informacija iz privatnog života.

Da bi postojala **povreda prava na čast i ugled**, uslov je bio neistinitost informacije, što uključuje i nepotpunu informaciju. Takođe, uslovi koji su morali biti ispunjeni su: prepoznatljivost subjekta informacije; lična pogođenost subjekta informacije; neproporcionalnost informacije. U nekim od presuda, sud je našao da su predmetne objavljene informacije neistinite i nedopuštene tj. da je kontekst tekstova/naslova i podnaslova, kao i način na koji je informacija objavljena, usmerena na vređanje ličnosti čime je povređeno načelo proporcionalnosti, da je sama netačnost informacija podobna da povredi čast i ugled tužioca.¹⁷

Takođe, sud je smatrao da javnost nema interes da zna neistinitu informaciju, a u pogledu objavljivanja informacije uvek preteže interes zaštite dostojanstva, te da ograničeni interesi medija u smislu tiraža i sticanja ekonomske koristi nikako ne mogu da imaju prevagu nad poštovanjem prava pojedinca kao što su čast i ugled.¹⁸

Ono što se procenjuje u svakom konkretnom slučaju je novinarska pažnja koja se ogleda u proveru istinitosti informacije: što je teža moguća povreda prava tj. interesa pri objavljivanju informacije, to se traži veća novinarska pažnja pri njenoj proveru.¹⁹

Sud je u nekoliko presuda došao do zaključka da je predmetna informacija mogla da se prenese javnosti na način koji nije uvredljiv za tužioca/tužilju.²⁰

Recimo, prenošenjem informacija javnosti na odgovarajući način, kojim se ne povređuju prava tužioca, se sud dotakao u obrazloženju slučaja koji se ticao novinarskog izveštavanja o događaju sa elementima nasilja u kojem se povreda prava ticala objave punog imena i prezimena, podataka iz krivične evidencije, kao i fotografija počinioca nasilničkog ponašanja. Stav suda je bio da za ovim nije bilo potrebe, da je svrha mogla da se postigne i sa objavljivanjem inicijala, bez navođenja za šta je do tada bio osuđivan, imajući u vidu da je počinilac odmah stavljen u pritvor, te nije postojala opasnost od bekstva, i da bi objavljivanje napred navedenih podataka bila opravdana jedino u slučaju kada postoji potraga za učiniocem.²¹

¹⁶ Gž3 239/20 Apelacioni sud u Beogradu

¹⁷ Gž3 118/22, Gž3 392-22 Apelacioni sud u Beogradu.

¹⁸ Gž3 333/22 Apelacioni sud u Beogradu.

¹⁹ P3 278/18 Viši sud u Beogradu.

²⁰ P3 278/18 Viši sud u Beogradu; Gž3 392-22 Apelacioni sud u Beogradu.

²¹ Gž3 132-22 Apelacioni sud u Beogradu

U jednoj od presuda, u pogledu **povrede prava na privatni život** usled neovlašćenog objavljivanja fotografije tužioca/tužilje ili određenih navoda u objavljenom tekstu²², sud je našao da je tužbeni zahtev delimično osnovan, te je cenio sledeće: li je tužilac/tužilja kontaktiran(a) radi davanja saglasnosti za objavljivanje fotografije i/ili iznetih informacija; da li je u potpunosti otkriven njegov/njen identitet; da li se radi o fotografiji ili informaciji koja vidno zadire u privatnu sferu, poput fotografije na kojima je osoba naga ili sa privatne zabave ili objavljivanje zdravstvenog stanja/dijagnoze/izveštaja. **Stav suda je bio da u slučaju u kom se vidno zadire u privatni život ne postoji interes javnosti da se upozna sa tužiočevim/tužiljinim likom, kao i da je tuženi medij morao da dobije saglasnost za objavljivanje fotografija, čak i u slučaju kada se radi o javnoj ličnosti ili privatnoj fotografiji koju je objavio/la tužilac/tužlja na svom, otvorenom profilu na društvenim mrežama.** Drugostepeni sud je potvrdio ovakav stav prvostepenog suda i naglasio da nema mesta primeni člana 82 Zakona o javnom informisanju i medijima, kada medij sliku nije dobio od te osobe, a objavljivanje nije učinjeno u cilju zaštite javnog reda i morala, ili prava i interesa drugih, već u cilju da se ono što je napisano učini ubedljivim za čitaoca.²³

U drugom slučaju, pored navedenih razloga, sud je dodao da se to što tužilac ima otvoren profil na društvenim mrežama ne može smatrati pristankom za objavljivanje na drugi način ili na drugom mestu, prema članu 80 stav 5 istog Zakona, i da se time ne konstituiše saglasnost da se fotografije neovlašćeno dele.²⁴

Kada je bilo u pitanju objavljivanje informacija o zdravstvenom stanju, što tužioca/tužilje ili članova njihovih porodica, sud je u većini slučajeva dao jasan stav o tome da objavljivanje takvih podataka, bez prethodno pribavljene saglasnosti tužioca, predstavlja povredu prava na privatnost. Zdravstveni podaci se ne mogu dovesti u vezu sa konkretnim slučajem odnosno nečijim poslom, koji obavlja kao državni/javni funkcioner ili osoba koja se bavi profesijom u javnoj sferi ili koja je izazvala pažnju javnosti, a pogotovo kada je reč o članovima njihovih porodica.

Deo tužbenih zahteva koje je **sud odbio kao neosnovane** su se u većini slučajeva ticali visine zahteva za naknadu nematerijalne štete, procenjujući ih sa zakonskog aspekta i njegovih kriterijuma: kakav značaj objavljeni tekstovi imaju za tužioca/tužilju; intenzitet povrede prava; pravičnog zadovoljenja; činjenice da je tužilac/tužilja javna ličnost (te mišljenja suda da zbog takvog statusa mora imati veći stepen tolerancije na pisanja o njegovom/njenom životu); činjenice da tužilac/tužilja nisu koristili druge vidove zaštite protiv predmetnih tekstova, kao što je zahtevanje demantija i/ili davanje odgovora na iste.

Sud je našao da pravičnu novčanu naknadu predstavlja iznos u rasponima od 40.000 dinara do 100.000 na ime naknade štete zbog povrede časti i ugleda i od 40.000 do 70.000 dinara na ime povrede prava na privatnost, te je odbio kao neosnovane onaj deo tužbenih zahteva sa kojima je tužilja tražila veće novčane iznose za povredu tih prava što je u nizu odluka potvrdio i drugostepeni sud.²⁵ Pretnja penalima na

²² P3 278/18 Viši sud u Beogradu.

²³ GŽ3 392-22 Apelacioni sud u Beogradu

²⁴ GŽ3 239/20 Apelacioni sud u Beogradu

²⁵ GŽ3 392-22 Apelacioni sud u Beogradu

neobjavljivanje uvoda i izreke presude, tamo gde je bila odlukom suda konkretno određena, se kretala u iznosu od 100.000 dinara.

Razlike u odlučivanju/sudskoj praksi

Razlike u sudskoj praksi ticale su se prava tužioca/tužilje na povredu prava privatnosti kada su fotografije objavljene bez njihove saglasnosti i u pogledu objavljenih zdravstvenih podataka tužioca/tužilje tj. članova njihovih porodica.

U jednom postupku, u kojem je tužilac bio isti, ali su tekstovi, naslovi i fotografije bili različiti, sud je odbio tužbeni zahtev smatrajući da je tužilac već bio poznat javnosti, kao i da je aktivno sarađivao sa novinarima,²⁶ dok je u drugom usvojio tužbeni zahtev smatrajući da je došlo do povrede prava na privatnost, jer tužilac nije dao saglasnost za korišćenje svoje fotografije²⁷ te da na to pravo ne utiče činjenica da je zbog vođenja predmetnog krivičnog postupka već poznat u javnosti. U drugom slučaju drugostepeni sud je preinačio prvostepenu presudu u delu u kojem je prvostepeni sud odbio tužbeni zahtev tj. smatrao da ne postoji povreda prava na privatnost.²⁸ Razlika u mišljenju između dva sudska veća, prvostepenog i drugostepenog suda, ticala se toga da li tužilac ima prava na naknadu štete zbog povrede prava na privatnost ako se objavljena informacija tiče zdravstvenog stanja članova njegove porodice i smrtnog slučaja u porodici.²⁹ Drugostepeni sud je smatrao da je prvostepeni sud pravilno utvrdio činjenično stanje, ali je pogrešnom primenom materijalnog prava pogrešno izveo zaključak da se takve informacije ne odnose na tužiočev privatni život, pa je presuda zbog toga preinačena. U odluci drugostepenog suda je, između ostalog, utvrđeno da povreda prava na privatnost postoji jer se odnosi na tužiočev privatni život – da li je nekoga sahranio – i porodičan život – da li je supruga teško bolesna.

Evropska konvencija za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda

Kada se u malom broju slučajeva³⁰ sud u svojim obrazloženjima pozivao na Evropsku konvenciju za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda, to je radio u odnosu na član 10 u kontekstu slobode izražavanja i njenih ograničenja. **Takođe, pozivao se na sudsku praksu Evropskog suda za ljudska prava, kada je reč o stanovištu da štampa ima povlašćen položaj u smislu slobode izražavanja, ali da to sa sobom nosi odgovornost – da iznosi potpuno istinite informacije o aktuelnim dešavanjima, mišljenjima i idejama – kao i da se mediji sistematski moraju distancirati od bilo kojih navoda koji mogu da uvrede ili provociraju druge ili oštete njihov ugled. U suprotnom smatraće se da je izneta tj. objavljena tvrdnja njihova sopstvena.**

Takođe, u dva predmeta je spomenuto pravo na poštovanje privatnog i porodičnog života, doma i prepiske, propisano članom 8 Evropske konvencije.³¹ Ovaj član je razmatran u kontekstu zdravstvenog stanja i medicinskog tretmana pojedinca i prava da ne dopusti da drugi pojedinci, organizacije ili javnost za to ne saznaju.

²⁶ P3 294/18 Viši sud u Beogradu

²⁷ P3 278/18 Viši sud u Beogradu

²⁸ GŽ3 147/22 Apelacioni sud u Beogradu

²⁹ P3 234/20 Viši sud u Beogradu

³⁰ GŽ3 118/22 Apelacioni sud u Beogradu; P3 294/18 Viši sud u Beogradu

³¹ P3 234/20; P3 401/15 Viši sud u Beogradu.

Predstavljanje pojedinačnih presuda

Neovlašćeno objavljivanje fotografija

U jednom od predmeta³² u pitanju je bila javna ličnost o kojoj je izašlo ukupno sedam tekstova na internet portalu, a pisano je o navodnoj vanbračnoj vezi te osobe, i tom prilikom neovlašćeno su korišćene njene nage fotografije i različita etiketiranja njene ličnosti, nivoa morala, te navodnih postupaka.

Sud je našao da su predmetne objavljene informacije neistinite i nedopuštene tj. da je kontekst tekstova i način na koji je informacija objavljena iz privatnog života tužilje usmerena na vređanje njene ličnosti čime je povređeno načelo proporcionalnosti koje je dovelo do povređenog (prava) dostojanstva ličnosti - časti i ugleda. Takođe, etiketiranje njenih fotografija i navodnog događaja iz privatnog života rečju „porno“ predstavlja sadržaj koji je uvredljiv preko razumne mere, te podoban da povredi dostojanstvo tužilje i proizvede kod nje konkretne posledice.

U istom slučaju, sud je cenio činjenicu da je tužilja javna ličnost koja je svojim profesionalnim i privatnim delovanjem privukla pažnju određenog dela javnosti koji bi bio zainteresovan da se upozna sa informacijama iz njenog privatnog života, ali je skrenuo pažnju na obavezno poštovanje novinarske etike u skladu sa novinarskim kodeksom, kao i ravnotežu između prava javnosti da zna i prava lica da se određena informacija ne objavi. Sud je došao do zaključka da je predmetna informacija mogla da se prenese javnosti na način koji nije uvredljiv za tužilju.

U pogledu povrede prava na privatni život usled neovlašćenog objavljivanja fotografije tužilje, sud je smatrao da je tužbeni zahtev delimično osnovan, te je cenio što tužilja nije kontaktirana radi davanja saglasnosti za objavljivanje fotografije, da je u potpunosti otkriven njen identitet, kao i da se radi o fotografiji na kojima je tužilja naga. Stav suda je da u ovom konkretnom slučaju nije postojao interes javnosti da se upozna sa tužiljinim likom, kao i da su tuženi morali da dobiju saglasnost tužilje za objavljivanje slika.

Iako je zaključak suda da postoje povrede prava, po oba osnova, sud je u pogledu visine zahteva za naknadu nematerijalne štete napomenuo da kao javna ličnost tužilja mora da ima veći stepen tolerancije na pisanja o njenom životu, kao i da nije koristila druge vidove zaštite protiv predmetnih tekstova, kao što je davanje odgovora na iste i, u skladu sa tim, deo tužbenih zahteva odbio kao neosnovane.

Drugostepeni sud je potvrdio ovakav stav prvostepenog suda i naglasio da je tužiljina fotografija iz privatnog života neovlašćeno objavljena uz sporne tekstove, i to fotografija na kojoj je tužilja naga, bez njenog znanja i dozvole, da nema mesta primeni člana 82 Zakona o javnom informisanju i medijima, jer glasilo sliku nije

³² Parnica se vodila pred Višim sudom u Beogradu, zbog naknade nematerijalne štete u vidu pretrpljenih duševnih bolova na ime povrede časti i ugleda, kao i povrede prava na privatnost - P3 114/19 Viši sud u Beogradu; GŽ3 392-22 Apelacioni sud u Beogradu.

dobilo od tužilje, da je tužilja nije namenila javnosti, a objavljivanje nije učinjeno u cilju zaštite javnog reda i morala, ili prava i interesa drugih, već u cilju da se ono što je napisano učini ubedljivim za čitaoce.³³

Sud je usvojio deo tužbenih zahteva i našao da postoji povreda prava na ime naknade nematerijalne štete u vidu pretrpljenih duševnih bolova zbog povrede časti i ugleda i naložio tuženom da isplati iznos od 60.000 dinara, a na ime povrede prava na privatnost iznos od 50.000 dinara, što je potvrdio drugostepeni sud. Drugostepeni sud je odluku preinačio samo u delu koji se ticao parničnih troškova. Interesantno je da nije odlučeno o obavezi tuženog da objavi uvod i izreku presude, ali i da to nije ni traženo tužbenim zahtevom.

Pravo na privatnost državnog službenika

U jednom od postupaka³⁴ se radilo o državnom službeniku o kome se u jednom tekstu u dnevnim novinama kaže da je na radnom mestu imao ljubavnu aferu, zatim da je suspendovan sa posla zbog teže povrede radne dužnosti, da ga se ljudi boje, kao i da je već bio smenjen, ali da je uz pomoć svojih veza vraćen na posao. Takođe, u tekstu je navedeno da je skoro sahranio člana porodice i da mu je supruga teško bolesna.³⁵

Prvostepeni sud je odbio kao neosnovane tužbene zahteve. Smatrao je da je tužilac rukovodeći državni službenik i stoga ima obavezu da trpi iznošenje činjenica koje se odnose na njegov rad, bez obzira koliko su za njega neprijatne, kao i da se objavljena informacija da je sahranio člana porodice i da mu je supruga teško bolesna ne odnose na njega, i time ne može da mu bude povređeno pravo na privatnost. Prethodnom odlukom je tužilji, supruzi tužioca, usvojen tužbeni zahtev u pogledu povrede prava na privatnost upravo zbog objavljivanja njenog zdravstvenog stanja bez njene saglasnosti.

Drugostepeni sud je u potpunosti preinačio prvostepenu presudu i usvojio deo tužbenih zahteva. Iako je smatrao da je stav prvostepenog suda tačan u pogledu toga da javnost ima prava da bude obavještena ako je pokrenut disciplinski postupak protiv državnog službenika-upravnika pritvora, drugostepeni sud je ustanovio da ipak postoji povreda prava na ime naknade nematerijalne štete u vidu pretrpljenih duševnih bolova zbog povrede časti i ugleda - jer je medij objavio nepotpune i netačne informacije kada je u pitanju udaljenje sa rada tužioca, a morao je ustanoviti činjenice tog događaja do stepena izvesnosti. Takođe, usvojio je i deo tužbenih zahteva koji se odnose na ime povrede prava na privatnost našavši da je tužiocu, a u prvobitnom postupku i tužilji, na koju se delom odnosi objavljena informacija, povređeno to pravo jer se odnosi na njegov privatni život - da li je nekog sahranio - i porodičan život - da li je supruga teško bolesna, a za objavljivanje toga nije prethodno pribavljena saglasnost. Sud je obrazložio da je prvostepeni sud pravilno utvrdio činjenično stanje, ali je pogrešnom

³³ Gž3 392-22 Apelacioni sud u Beogradu

³⁴ Parnica se vodila zbog naknade nematerijalne štete u vidu pretrpljenih duševnih bolova na ime povrede časti i ugleda kao i povrede prava na privatnost - P3 234/20 Viši sud u Beogradu; Gž3 147/22 Apelacioni sud u Beogradu.

³⁵ Bitno je napomenuti da se o istom tužbenom zahtevu već vodio spor i doneta presuda koja je odlukom Apelacionog suda u Beogradu, u jednom delu, ukinuta i vraćena Višem sudu u Beogradu na ponovno odlučivanje.

primenom materijalnog prava pogrešno izveo zaključak da se takve informacije ne odnose na tužiocEV privatAN život. Sud je obavezao tuženog da za povredu oba prava isplati iznos od 70.000 dinara. Drugostepeni sud je preinačio prvostepenu odluku i u delu koji se ticao parničnih troškova.

U ovom slučaju sud je u prvobitnom postupku, što je drugostepeni sud potvrdio, odbacio zahtev tužioca o obavezi medija da objavi presudu, iako je tužilac u tužbenom zahtevu tražio objavljivanje presude upravo u tuženom mediju. Iz ovih razloga o ovom delu tužbenog zahteva tužioca u ponovljenom postupku nije ni raspravljano.

Upadljivi, uvredljivi i senzacionalistički naslovi

Osobe koje nisu javne ličnosti – ali su u žižu javnosti došli zbog krivičnog postupka koji se vodio za ubistvo treće osobe koja je tužiocu bila supruga, a tužilji bliska prijateljica – pokrenule su parnicu³⁶ za naknade nematerijalne štete u vidu pretrpljenih duševnih bolova na ime povrede časti i ugleda, kao i povrede prava na privatnost zbog teksta, naslova i fotografija, objavljenim u jednim dnevnim novinama.

Sud je utvrdio da je tuženi povredio pravo tužilaca na čast i ugled zbog objavljivanja neistinitih i neproverenih – nedozvoljenih informacija, i to tako što je upadljivim, uvredljivim i senzacionalističkim naslovima kod prosečnog čitaoca stvorio pogrešnu sliku o tužiocima kao osobama koje lažu i prikrivaju istinu o ubistvu, te nastoje da ometaju i osujete istragu i otkrivanje istine o predmetnom ubistvu. Sud je po ovom osnovu dosudio iznos od po 50.000 dinara. Što se tiče povrede prava na privatnost – zbog objavljivanja fotografija u štampanom izdanju dnevnog lista, za koje nije bila pribavljena saglasnost tužilaca – sud je ustanovio da postoji povreda prava i dosudio iznos od po 40.000 dinara. Tuženi je bio obavezan da o svom trošku objavi uvod i izreku presude. Drugostepeni sud je potvrdio odluku.

Kršenje pretpostavke nevinosti

U ovoj parnici³⁷ u pitanju je osoba koja nije javna ličnost ali je u fokus javnosti došla zbog krivičnog postupka koji se vodio protiv tužioca kao osumnjičenog za ubistvo svoje supruge, a zahtev se takođe ticao teksta u dnevnim novinama, što uključuje i naslov, podnaslov i fotografije.

Sud je utvrdio da je tuženi povredio pravo tužioca u pogledu pretpostavke nevinosti, povrede časti i ugleda, ali ne i povredu prava privatnosti. Ustanovljeno je da je novinarima u trenutku pisanja teksta bilo jasno da nije dokazano da je tužilac ubio svoju suprugu, jer su upravo i bili citirani delovi iz naredbe o sprovođenju istrage a ne, na primer, pravnosnažne krivične presude (koja, razume se, tada nije ni postojala). Tuženi je bio obavezan da isplati iznos od po 100.000 dinara na ime povrede pretpostavke nevinosti, povrede časti i ugleda, kao i da o svom trošku objavi uvod i izreku presude pod pretnjom penala od 100.000 dinara.

³⁶ P3 278/18 Viši sud u Beogradu; Gž3 118/22 Apelacioni sud u Beogradu.

³⁷ Parnica se vodila zbog naknade nematerijalne štete u vidu pretrpljenih duševnih bolova na ime povrede pretpostavke nevinosti, povrede časti i ugleda kao i povrede prava na privatnost-ličnog zapisa tužioca - P3 294/18 Viši sud u Beogradu; Gž3 333/22 Apelacioni sud u Beogradu.

Sud je odbio tužbeni zahtev na povredu prava privatnosti, jer objavljena fotografija ne zadire u privatnost tužioca već je nastala na javnom mestu, a tužiočev lik je već bio poznat javnosti, i u pogledu slučaja ubistva svoje supruge je sarađivao sa novinarima. Odluku prvostepenog suda je potvrdio drugostepeni sud, s tim što ju je preinačio u delu u kojem je odbio tužbeni zahtev kao neosnovan da je izdavač dnevnih novina povredio navedena prava imajući u vidu da je za ista, prema važećem Zakonu o javnom informisanju i medijima, moguće da bude odgovoran samo odgovorni urednik medija u kome je informacija, odnosno zapis objavljen.

Objavljivanje zdravstvene dijagnoze

Jedna od parnica³⁸ se vodila zbog naknade nematerijalne štete u vidu pretrpljenih duševnih bolova na ime povrede časti i ugleda kao i povrede prava na privatnost. U pitanju je osoba koja nije javna ličnost ali je svojim ponašanjem i davanjem izjava za dnevne novine privukla pažnju javnosti. Predmetni tužbeni zahtev se ticao teksta objavljenog u jednim dnevnim novinama koji je sadržao naslove i fotografije.

Sud je odbio tužbeni zahtev da je tuženi povredio pravo tužioca u pogledu povrede časti i ugleda smatrajući da predmetne informacije iznete u tekstu nisu neistinite i da je povod za objavljivanje istih bila krivična prijava koju je tužilac podneo.

Tužbeni zahtevi tužioca u pogledu povredu prava na privatnost su usvojeni po oba osnova - objavljivanje zdravstvene dijagnoze - što po mišljenju suda nije bilo neophodno, jer zdravstveni podaci nisu u vezi sa obavljanjem funkcije, bez obzira što je tužilac sam izazvao pažnju javnosti dajući izjavu za dnevni list i navodno time povredio pretpostavku nevinosti drugih lica. Tuženi je bio obavezan da tužiocu po ovom osnovu isplati iznos od 50.000 dinara.

Što se tiče objavljene fotografije tužioca, koja je skinuta sa njegovog otvorenog fejsbuk profila, i prikazuje ga u raskopčanoj košulji na jednoj privatnoj zabavi, sud je našao da postoji povreda privatnosti jer nije pribavljena saglasnost tužioca za objavljivanje fotografije, bez obzira na činjenicu što je fotografija uzeta sa otvorenog fejsbuk profila čime je tuženi bio obavezan da isplati tužiocu novčani iznos od 40.000 dinara.

Sud je odbio kao neosnovan tužbeni zahtev tužioca da se presuda objavi u tuženom mediju iz razloga što tužilac nije uspeo u sporu na ime povrede prava ličnosti – časti i ugleda te je sud našao da je novčana naknada na ime povrede prava na privatnost dovoljna satisfakcija i da nije neophodno objavljivanje presude u tuženom mediju u pogledu tog prava. Drugostepeni sud je potvrdio odluku i preinačio samo u delu koji se ticao parničnih troškova.

Objavljena fotografija iz lične karte

Tužilac nije javna ličnost; predmetni tužbeni zahtev se ticao teksta objavljenog u jednim dnevnim novinama i portalu koji je sadržao puno ime i prezime tužioca, kao i njegove fotografije.³⁹

³⁸ P3 401/15 Viši sud u Beogradu; Gž3 239/20 Apelacioni sud u Beogradu.

³⁹ Parnica se vodila zbog naknade nematerijalne štete u vidu pretrpljenih duševnih bolova na ime povrede časti i ugleda, kao i povrede prava na privatnost - P3 554/19 Viši sud u Beogradu; Gž3 132/22 Apelacioni sud u Beogradu.

Sud je usvojio zahtev da je tuženi povredio pravo tužioca u pogledu povrede časti i ugleda, jer je smatrao da su predmetne informacije iznete u tekstu neistinite, te da je dokazano da tužilac nije pretio ubistvom najvišim državnim funkcionerima i da nije osuđen za krivično delo ugrožavanje sigurnosti.

Kako je u tekstu objavljeno ime i prezime, podaci o krivičnom delu za koje je osuđen i pred kojim sudom, kao i fotografije iz lične karte, a pogotovo uzevši u obzir da tužilac nije javna ličnost, sud je usvojio i tužbeni zahtevi u pogledu povredu prava na privatnost. Smatrao je da nije postojao interes javnosti da se upozna sa njegovim likom, kao ni podacima o ranijoj osuđivanosti i sudom pred kojim se vodio postupak, pogotovo što utvrđeno da su iznete neistine.

Tuženi je bio obavezan da tužiocu, na ime povrede oba prava, isplati iznos od 80.000 dinara. Tužilac nije tražio da se presuda objavi u mediju, te sud nije odlučivao u ovom pogledu. Drugostepeni sud je potvrdio odluku i preinačio samo u delu koji se ticao parničnih troškova.

Kad pretegne interes javnosti

U još jednom od predmeta, prvostepena parnica⁴⁰ se vodila zbog naknade nematerijalne štete u vidu pretrpljenih duševnih bolova na ime povrede pretpostavke nevinosti, povrede dostojanstva ličnosti - časti i ugleda, zatim povrede prava na privatnost, kao i na propuštanje objavljivanja/zabranu ponovnog objavljivanja spornog teksta, uklanjanja sa zvanične internet stranice kao i objavljivanja odluke. Predmetni tužbeni zahtev se ticao teksta objavljenog na internet stranici jednog medija koji je sadržao puno ime i prezime tužioca, njegove fotografije preuzete sa Jutjub kanala, prebivalište, zanimanje i godine.⁴¹

Sud je odbio sve tužbene zahteve tužioca u pogledu povrede pretpostavke nevinosti, povrede dostojanstva ličnosti - časti i ugleda, kao i povrede prava na privatnost.

Kada je reč o povredi časti i ugleda, smatrao je da predmetne informacije iznete u tekstu, a koje su vezane za izjave maloletnih lica koja rastu u granicama ekstremnog siromaštva i koriste usluge Svratišta, postoji interes javnosti da zna, jer je u pitanju seksualna eksploatacija maloletnih lica. Ovo je posebno značajno kako bi se žrtve ohrabrile da prijave krivična dela, pogotovo kada postoji velika nesrazmera u društvenom položaju. Kada je tekst objavljen, krivični postupci protiv tuženog su bili u toku za krivična dela polno uznemiravanje maloletnika, kao i njihovo iskorišćavanje za pornografiju i prikazivanje, pribavljanje i posedovanje pornografskog materijala, te neovlašćeno držanje opojnih droga. Stoga je zadatak novinara bio da o tome izvesti na objektivnan način, ali da ne dovede u sumnju tvrdnje oštećenih, kao ni sva prava koja su zajamčena optuženom. Po priznanju tužioca ovi postupci su se završili osuđujućom presudom.

⁴⁰ P3 110/23 Viši sud u Beogradu

⁴¹ Bitno je napomenuti da je ovo ponovni postupak jer je prvobitna presuda ukinuta rešenjem Apelacionog suda u Beogradu koji je naložio prvostepenom sudu da, u ponovnom postupku, oceni da li je u konkretnom slučaju postojala dužna novinarska pažnja, te u skladu sa pravilima o teretu dokazivanja da su informacije objavljene u tekstu istinite i potpune, a razjasniće na koji način su pribavljene fotografije tužioca, kao i da li je u konkretnom slučaju bila potrebna saglasnost tužioca za njihovo objavljivanje, pri čemu će imati u vidu da su u spornom tekstu u trenutku kada još uvek nije bio pokrenut krivični postupak objavljeni puni identifikacioni podaci tužioca uz fotografije kao zapisi njegovog lika.

Sud je smatrao da je tužilac od ranije poznat javnosti zbog svog rada u oblasti mode, muzičke umetnosti i fotografije, te da mora imati znatno viši stepen tolerancije na pisanje medija o njegovom životu. Takođe, ocenio je da je tužilac svojim postupanjem sam privukao pažnju javnosti i na taj način dao povoda za objavljivanje informacija, pa iz tog razloga nije bila potrebna saglasnost za objavljivanje fotografije, a u skladu sa Zakonom o javnom informisanju i medijima.

Iz svih ovih razloga, sud je smatrao da interes javnosti da se upozna sa spornim informacijama preteže nad interesom zaštite prava tužioca na dostojanstvo i prava na privatnost. U tom kontekstu je tumačio i član 10 Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda.

U toku je postupak po žalbi pred drugostepenim sudom, te odluka nije konačna.

Zaključna razmatranja i preporuke

Pravo na privatnost, kao fundamentalno ljudsko pravo, u novinarskoj praksi često se sudara sa pravom na slobodu izražavanja, koje je takođe utkano u temelje ličnih, društvenih i političkih sloboda. Stoga nijedno od ova dva prava nije apsolutno, a najbolji urednički pristup podrazumeva njihovo stalno balansiranje uz poštovanje oba u najvećoj mogućoj meri.

U praksi, nažalost, situacija je drugačija. Medijski natpisi kojima se krši pravo na privatnost donose posete i pobuđuju zanimanje čitalaca. Važno je, međutim, razumeti da ono što javnost zanima, nije uvek i u javnom interesu, te da ovakav pristup kreiranju sadržaja kratkoročno daje ekonomske rezultate i političke poene, ali da dugoročno razara društvenu ulogu koju mediji imaju.

Iako su sloboda izveštavanja i interes javnosti da zna jasno zastupljene u lokalnom i međunarodnom zakonodavstvu, one automatski ne pretežu nad pravima pojedinca, a svakako ne u slučajevima kada mediji objavljuju informacije motivisani korišću, ne poštujući novinarsku etiku i Kodeks.

Ipak, glavni utisak je da su loše prakse u kontekstu poštovanja prava na privatnost u medijima normalizovane. On je pre svega izazvan nesrazmerno malim brojem slučajeva pred sudovima, kada se ima u vidu da su kršenja svakodnevna, kao i da se broj registrovanih slučajeva povreda na privatnost u medijima iz godine u godinu povećava.

S obzirom na registrovan broj povreda bezbednosti podataka, ali i očigledan broj povreda prava na privatnost u medijima, **broj presuda koje se na to odnose je upadljivo nizak**. Samo 81 presuda može govoriti i o tome da je povreda prava na privatnost u medijima u našem društvu ne samo normalizovana, već i da je sam postupak demotivišući.

Ovo se pre svega odnosi na dužinu trajanja postupka, koja iznosi u proseku oko tri godine za prvostepeni, odnosno šest godina za presude gde je vođen i drugostepeni postupak. Ovako dug postupak, posebno kada se ima u vidu da je prosečan dosuđivani iznos odštete 50.000 dinara, te da u većini slučajeva mediji nisu objavili uvod i izreku presude, nema odvratajući efekat na tužene, već na žrtve.

Preporuke za predstavnike sudske vlasti:

- Imajući u vidu dosadašnju sudsku praksu potrebno je da se u pogledu povrede prava na privatnost ustanove jasni kriterijumi odnosno da sud obaveže medij u kojem se sporna informacija tj. fotografija objavila, da o svom trošku, pod pretnjom konkretnih penala - novčane kazne - objavi uvod i izreku presude. Nužno je da se obaveza ne sastoji samo u naknadi štete u određenom novčanom iznosu za povredu prava.
- Takođe, trebalo bi što jasnije uspostaviti šta se smatra kriterijumom saradnje određenog lica sa medijem, a koji se tiče konkretnog događaja koji izaziva

pažnju javnosti, i da li pravo na privatnost preteže nad tom konkretnom saradnjom. Ovo pogotovo treba pažljivo razmotriti kada lice do tada nije bilo poznato javnosti. Razmatranje ponašanja osobe u kontekstu konkretnog slučaja i njegovog doprinosa da dospe u fokus javnosti je nešto što i dalje predstavlja izazov u sudskoj praksi, imajući u vidu da je svaki slučaj različit i dosta zavisi od konteksta.

- Ako bi se u pogledu kriterijuma koje sud razmatra u svakom pojedinačnom slučaju uspostavile jasne smernice, na taj način bi bile vidljive i granice novinarskog izveštavanja - kako u pogledu sadržine informacije koja se objavljuje, tako i u pogledu razgraničavanja kada javnost ima prava da zna. Reč je o dva bitna aspekta: kada su u pitanju državni/javni funkcioneri tj. javne ličnosti kao i kada je reč o, do tada, licima nepoznatim javnosti koji su zbog određenih događaja došli u fokus javnosti.

Preporuke za medije:

- Izveštavanje medija treba da bude u skladu sa opštim standardima zaštite privatnosti, naročito sa načelom korektne, tačne, proporcionalne, transparentne i bezbedne obrade podataka o ličnosti (videti Član 8 Evropske konvencije o ljudskim pravima, Konvencije Saveta Evrope o zaštiti pojedinaca u pogledu obrade ličnih podataka) i sa važećim Kodeksom novinara Srbije, poglavlje 7.
- Potrebno je obezbediti treninge za novinare i urednike, te periodično evaluirati i ako je potrebno revidirati uredničke prakse u skladu sa najvišim standardima etičkog izveštavanja, posebno kada se radi o deci, ugroženim i marginalizovanim grupama, te žrtvama tragičnih događaja i povezanim licima.
- Prekinuti lošu praksu odugovlačenja i opstrukcije postupaka u slučajevima kršenja prava na privatnost, i početi sa objavljivanjem uvoda i izreke presude, čak i bez zaprećenih penala.

Tabela br. 1: Uzorak statističke analize

Ukupan broj presuda	81
Broj prvostepenih presuda	62
Broj drugostepenih presuda kojima se u bitnoj meri pobija ili preinačuje presuda	19
Broj drugostepenih presuda koje predstavljaju ispravku prvostepene presude	1
Broj predmeta u kojima je odbijen tužbeni zahtev	5

Tabela br. 2: Prosečno trajanje sporova

Prosečno trajanje spora – prvostepeni postupak	3 godine
Prosečno trajanje spora – prvostepeni i drugostepeni postupak	6 godina

Tabela br. 3: Zahtevi tužitelja

Zahtev za utvrđivanje povrede prava na dostojanstvenost i privatnost ili pretpostavke nevinosti	5
Zahtev za utvrđivanje povrede prava na privatnost i naknadu nematerijalne štete	11
Zahtev za utvrđivanje povrede prava na privatnost i povrede časti i ugleda i naknadu nematerijalne štete	18
Obaveza naknade nematerijalne štete zbog povrede časti i ugleda	46
Zahtev za naknadom nematerijalne štete zbog neovlašćenog objavljivanja fotografije tužioca	1